

ผลบังคับกรรมการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัย : ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญาซื้อขาย

นายศิริกร ฟังนิต

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-199-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ENFORCEMENT OF OBLIGATIONS AS A RESULT OF THE IMPOSSIBILITY OF
PERFORMANCE: A CASE STUDY OF SALE CONTRACTS

Mr. Sirikorn Peungniti

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-199-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลบังคับกรณีการชำระหนี้ตกเป็นหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะกรณี
สัญญาซื้อขาย

โดย

นาย ศิริกร พึ่งนิติ

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ศักดิ์ สนองชาติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สาเรียง เมฆเกรียงไกร)

..... กรรมการ
(อาจารย์อรพรรณ พันสพพัฒนา)

ศิริกร พึ่งนิติ : ผลงานับกรณีการชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัย : ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญาซื้อขาย
(ENFORCEMENT OF OBLIGATIONS AS A RESULT OF THE IMPOSSIBILITY OF
PERFORMANCE : A CASE STUDY OF SALE CONTRACTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ไพฑูรย์
คงสมบูรณ์, 96 หน้า. ISBN 974-584-199-4

ตามหลักกฎหมายแห่งลักษณะหนี้และสัญญา หากวัตถุแห่งหนี้เป็นการส่งมอบทรัพย์สิน และทรัพย์สินนั้น
ตกเป็นพันวิสัยไม่อาจส่งมอบได้ ผลจะเป็นไปตามหลัก Res Perit Domino ที่ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์สิน
ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบต่อกรณีที่ไม่อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากความผิดของฝ่ายใด เว้นแต่ถ้าการพันวิสัย
เกิดขึ้น เพราะความผิดของฝ่ายใดแล้ว ฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้รับผิดชอบที่เกิดขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลที่เกิดขึ้น
จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และความรับผิดชอบด้วย

สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ ในขณะที่เกี่ยวกับกฎหมายไทยยึดถือเป็นแนว
กันว่าสัญญาจะซื้อจะขายจะมีได้ก็เฉพาะในสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเกิดปัญหา
ว่าในกรณีที่ยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินหากเกิดพันวิสัยไม่อาจส่งมอบทรัพย์สินนั้นได้ และไม่มีพฤติกรรมการที่จะโทษ
ผู้ขายได้ผู้ซื้อต้องรับผิดชอบต่อหลัก Res Perit Domino แม้จะมีหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น
แต่ก็อาจมีการทำข้อสัญญากำหนดให้ผู้ขายรับผิดชอบ ผลของข้อสัญญาดังกล่าวนั้นศาลฎีกาวินิจฉัยว่าใช้บังคับ
ได้ เพราะไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้ศาลฎีกายึดหลักว่าการแสดงเจตนาจะทำกันอย่างไรก็ได้
หากข้อสัญญาเกิดโดยความสมัครใจ ก็ต้องผูกพันตามนั้น

จากการศึกษาเห็นว่าในเรื่องของสัญญาซื้อขายอันเป็นสัญญาต่างตอบแทน ควรมีการพัฒนา
เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัย และโทษ
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้โดยนำหลักกฎหมายซื้อขายในระบอบสองสัญญาของเยอรมันมาใช้ซึ่งถือว่า การโอน
กรรมสิทธิ์ต้องมีการส่งมอบหรือมิฉะนั้นก็ต้องสร้างกฎเกณฑ์ในการที่จะยอมรับว่า สัญญาจะซื้อจะขายใน
สังหาริมทรัพย์มิได้

ในส่วนของการชดเชยล่วงหน้าว่าจะรับผิดชอบนั้น ควรให้ศาลเข้ามาวินิจฉัยในการที่จะพิจารณา
ถึงความเสียหายที่อีกฝ่ายหนึ่งได้รับ เพื่อให้มีการกำหนดค่าเสียหายให้เหมาะสมกับความเสียหายที่
เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ทำนองเดียวกับหลักกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับ

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2536

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

C270531 : MAJOR LAW

KEY WORD: OBLIGATIONS, IMPOSSIBILITY, SALES, CONTRACTS

SIRIKORN PEUNGNITI : ENFORCEMENT OF OBLIGATION AS A RESULT OF
THE IMPOSSIBILITY OF PERFORMANCE : A CASE STUDY OF SALE CONTRACTS
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PITOON KONGSOMBOON 96 pp.
ISBN 974-584-199-4

According to the law of obligations and contracts; if the subject of the obligation is the delivery of thing and it becomes impossible to do so; the result of the impossibility of performance shall be based on the rule of Res perit Domino. The substantial of the rule is that the owner of the property is the one who is charged of property risk which neither party is responsible, unless the performance becomes impossible in consequence of circumstance for which one is responsible; the loss or damage will then falls upon him. It's shown that the legal consequences are related to the fault of liability of each other.

The essential of sale contract is that the ownership of property is transferred to the buyer. At the same time, according to the Thai law the agreement to sell or to buy only apply to the immovable property. In the case of thing has not yet been delivered and it becomes impossible without the fault of the seller, the buyer has to bear the risk according to the rule of Res Perit Domino. Even though the principle of law states that the seller is not responsible, there may be a clause of the agreement provided that he shall be responsible therefor; and the supreme court have ruled that this is acceptable because it is not contrary to the public order and compatible with principle of the sancity of contract, so the party must be bound by the term of such clause.

From this research it is found that, the research can be concluded that the sale contract is the one of the reciprocal contract. It should be defined in the case above-mentioned for the fairness of the both parties by introduce the two agreements system of German Civil Code which provide that the ownership shall be transferred by the delivery of thing or it should also be acceptable that the agreement to sell or to buy shall apply to both movable and immovable properties. In the same direction as the principle of stipulate penalty; this research suggest that in the case of the property risk is set up by the cause of the agreement; the court should take part in determining the liability in order to fit the suitable damages with caused by this circumstances.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา.....2536

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ได้กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษารวมทั้งชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่ เป็นอย่างดียิ่ง จนทำให้ผู้เขียนทำงานลุล่วงไปได้ในที่สุด

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ศักดิ์ สมองชาติ ที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้ความรู้อัน เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ที่ได้กรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบ และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์สำ เรียง เมฆเกรียงไกร และท่านอาจารย์อรพรรณ หนังสัฒนาที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการสอบและให้คำแนะนำอัน เป็นประโยชน์ ในการแก้ไขเพิ่มเติมวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์สุพล อิงประสารในความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยเหลือผู้เขียนมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา ท่านอุระ หวังอ้อมกลาง และท่านรองศาสตราจารย์ประกอบ ประพันธ์ เนติวุฒิ ในการให้ความ สนับสนุนผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์จรัส กักดีธนากุลในความกรุณาให้คำปรึกษาในช่วงทำเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์พูนศักดิ์ วรรณพงษ์ ในความกรุณาเอื้อเฟื้อ ตำรากฎหมายต่างประเทศ

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ทิวา เงินยาง และท่านอาจารย์ทิวรรักษ์ สิมะโชคดี ในการให้ความสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายที่สุดผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณอาจันทร์เพ็ญ พึ่งนิต และคุณอาสันต์ชัย สีมันตร ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณต่อผู้เขียนอย่างล้นเหลือ ในการทำให้ผู้เขียนมีชีวิตและมีการศึกษาที่ดีมาตั้งแต่ ผู้เขียนจำความได้จนกระทั่งบัดนี้

นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่ให้ความช่วยเหลืออีกหลายท่าน รวมทั้งมิตรสหายซึ่งมีอาจกล่าว นามได้หมดสิ้นจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ. ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
- วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	6
- วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
- สมมติฐาน.....	6
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย.....	7
2. แนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับผลบังคับกรณีการชำระหนี้ ตกเป็นหนี้.....	8
- แนวความคิดทางกฎหมายในเรื่องความรับผิดในกรณีลูกหนี้ผิดนัด.....	8
- แนวความคิดทางกฎหมายในเรื่อง เกี่ยวกับการรับภัย.....	16
- สัญญาต่างตอบแทน.....	16
- แนวความคิด เกี่ยวกับการรับภัยในทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขาย.....	20
- การรับภัยตามกฎหมายอังกฤษ.....	22
- การรับภัยตามกฎหมายฝรั่งเศส.....	22
- การรับภัยตามกฎหมายเยอรมัน.....	23
- แนวความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในความเสียหาย.....	24
- แนวความคิดของญี่ปุ่น.....	26
- แนวความคิดของฝรั่งเศส.....	27

- แนวความคิดของไทย.....	27
- หลักเกณฑ์ในการเรียกร้องค่าเสียหาย.....	30
- ความเสียหายที่เรียกได้.....	30
- การคำนวณค่าเสียหาย.....	31
- ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทั้ง 3 แนวความคิด.....	36
3. หลักเกณฑ์และผลทางกฎหมายของการชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัย	
ตามสัญญาซื้อขาย.....	37
ส่วนที่ 1 : หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของการชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัย.....	37
- ความหมายของการชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัย.....	37
- แนวความคิดทางกฎหมายของไทย.....	37
- แนวความคิดทางกฎหมายของอังกฤษ.....	39
- แนวความคิดทางกฎหมายของเยอรมัน.....	40
- แนวความคิดทางกฎหมายของฝรั่งเศส.....	41
- การชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยกับนิติกรรมที่มีวัตถุที่ประสงค์	
เป็นการหนี้วิสัย และ เจื่อนไซ เป็นการหนี้วิสัย.....	43
- นิติกรรมที่มีวัตถุที่ประสงค์ เป็นการหนี้วิสัย.....	43
- นิติกรรมที่มี เจื่อนไซ เป็นการหนี้วิสัย.....	44
- การชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยเมื่อเปรียบเทียบกับชำระหนี้	
ที่ไม่อาจทำได้ เนื่องจากเหตุสุดวิสัย.....	45
- การชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยในสัญญาต่างตอบแทน.....	47
- การชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยแต่เพียงบางส่วนกับการ	
ชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยทั้งหมด.....	49
ส่วนที่ 2 : ผลทางกฎหมายกรณีการชำระหนี้ตกเป็นหนี้วิสัยในสัญญา	
ต่างตอบแทน.....	50
- สัญญาที่มีวัตถุที่ประสงค์โอนทรัพย์.....	
- สัญญาที่มีวัตถุที่ประสงค์โอนทรัพย์แต่มี เจื่อนไซบังคับก่อน.....	52

- การบอกปิดไม่รับการชำระหนี้และไม่ชำระหนี้ในส่วน ของคนที่กระทำภายหลังการชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย.....	54
- ผลของการชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัยกับสัญญาอุปกรรม.....	55
- มัดจำ.....	55
- เบี้ยปรับ.....	60
ส่วนที่ 3 : หลักเกณฑ์ และผลทางกฎหมายของการชำระหนี้ตก เป็น พันวิสัย เมื่อนำมาใช้บังคับตามสัญญาซื้อขาย.....	61
- สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด.....	61
- สัญญาซื้อขายที่มี เงื่อนไขหรือ เงื่อนไขเวลา.....	67
- สัญญาซื้อขายที่ยังไม่ได้ระบุดำทรัพย์หรือที่ยังไม่ได้ กำหนดไว้แน่นอน.....	69
4. การบังคับตามสัญญาซื้อขาย เมื่อการชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย.....	72
- การบังคับ เรียกค่าเสียหาย.....	72
- หลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายในการชดเชยค่าเสียหาย.....	72
- กรณีสัญญาซื้อขายทรัพย์ เฉพาะสิ่ง.....	73
- สัญญาซื้อขายที่มี เงื่อนไขบังคับก่อนและ เงื่อนไขเวลา....	73
- สัญญาซื้อขายทรัพย์ที่ยังไม่กำหนดแน่นอน.....	74
- จุดมุ่งหมายและขอบเขตในการใช้ค่าเสียหาย.....	75
- การเรียกค่าเสียหายในกรณีการชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย เปรียบเทียบกับ การเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้..	76
- การพิสูจน์ความเสียหายอันเกิดแต่การชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย.....	76
- วิธีพิสูจน์ความเสียหาย.....	76
- ผู้มีหน้าที่พิสูจน์ความเสียหาย.....	77
- ตุลยพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหาย อันเกิดแต่ การชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย.....	78
- การชำระหนี้ตก เป็นพันวิสัย กับสิทธิในการบอกเลิกสัญญา.....	79
- หลักเกณฑ์ในการเลิกสัญญา.....	79

- วิธีการ เลิกสัญญา.....	80
- ผลของการ เลิกสัญญา.....	81
- การตกลง เปลี่ยนแปลงผลบังคับตามหนี้ให้หนักขึ้นหรือ เบาลง.....	82
- การ เปลี่ยนแปลงผลบังคับตามหนี้ให้หนักขึ้น.....	82
- การ เปลี่ยนแปลงผลบังคับตามหนี้ให้ เบาลง.....	82
- การกำหนดค่าเสียหายโดยคู่สัญญา.....	83
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	94